

στο μικροσκόπιο...

Ενενήντα χρόνια από το θάνατο του Γεωργίου Σουρή

Εγώ Γεώργιος Σουρής
ιπότης του Σωτήρος
και Χιώτης διαβολώλος
αστείου χαρακτήρος

Έβγαλε 1444 φύλλα της εβδομαδιαίας εφημερίδας του «Ρωμιός», σκορπώντας το γέλιο επί 36 χρόνια και 8 μήνες. Και, παρ' όλη τη σατιρική του δύναμη, δεν εξόντωσε με την πένα του κανέναν.

Ο Γεώργιος Σουρής σατίριζε χωρίς να χλευάζει. «Πικρόγλωσσος, αλλά και πονόγλωσσος».

Είχε στο στόχαστρό του Προθυπουργούς, στρατηγούς, δεσπότες, βουλευτές, καλόγριες... κότες αλλά και τον ίδιο τον εαυτό του.

Μπόϊ δυό πήγες
κόψη κακή
γένια και τριχές
εδώ και κει
Κούτελο θείο
λίγο πλατύ
τρανό σημείο
του ποιητή
Δυο μαύρα μάτια
χωρίς κακία
γεμάτα λαύρα
μα και βλακεία

Μα πάνω απ' όλους σατίριζε τον Έλληνα Ρωμιο. Αυτόν τον Ανατολίτη Δυτικό. Τον δυτικότροπο Βυζαντινό. Τον Αρματωλό και Κλέφτη του Κράτους. Τον καταφερτζή. Τον επιτήδειο. Τον πονηρό. Τον Ραχάτη. Τον...σημερινό.

Γεννήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου του 1853 στην Ερμούπολη της Σύρου από γονείς Χιακής καταγωγής.

Πέθανε στις 26 Αυγούστου του 1919 στο Νέο Φάληρο, στο σπίτι που γέμιζε με γέλια, καθώς συχνά καλούσε για παρέα όλους τους ποιητές της εποχής με πρώτο τον Παλαμά.

Φέτος που συμπληρώθηκαν 90 χρόνια από το θάνατό του διαβάσεις τα ποιήματά του και νομίζεις πως δεν πέρασε ούτε μια μέρα.

Στην πολιτικήν εφάνη
νέο σύστημα εσχάτως
καθώς είναι όλα νέα
στο πρωτότυπό μας κράτος.
Ιδιότροπα, ποικίλα,
αλλά και φαιδρά συνάμα,
ζωηρότητος μεγάλης
και φρενοβλαβείας κράμα.
Πλην στο σύστημα, νομίζω,
παλαιά πως είναι έξις,

και συνίσταται εις σπουδαίας
και μακράς συνδιαλέξεις.
Και ιδού καθένας Έλλην
και βεβαίως πατριώτης
ενώ ήσυχα στο δρόμο
και αμέριμνα βαδίζε
αίφνης τον καταλαμβάνει
μία αλλόκοτη φαιδρότης
και με γέλωτας μονάχος
αρχινά να ξεφωνίζει
«διατί να μείνει τούτο
και εκείνο να μη μείνει;
στον Προθυπουργού αμέσως
μια συνέντευξη να γίνει».
Κι ο Προθυπουργός στημένος
σ' ένα μέρος ως Πυθία
εξηγεί όσα του λέγουν
και ανθρώπινα και θεία.
Και αμφιβολία πλέον
εκ της λύσεως δεν μένει
κι' όλοι φεύγουν κεχηγότες
και κατενθουσιασμένοι
πως κατώρθωσε να λέγει
δίχως διόλου να προσκρούσει
πως κατώρθωσεν εξ' άλλου
τόσας ζευξεκιές ν' ακούσει.

Από μικρός το μυαλό του ήταν στη σατιρική γραφή. Σε ηλικία 17 ετών οι γονείς του τον έστειλαν να δουλέψει στο γραφείο Χιώτη πλούσιου σιτέμπορα στη Ρουμανία. Στο ενδιαμέσο της δουλειάς εκείνος έγραφε στίχους. Μετά από δύο μήνες γύρισε στην Αθήνα και γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή, αλλά δεν πήρε πτυχίο. Απορρίφθηκε στις εξετάσεις και λόγω και της φτώχειας του παρέδιδε μαθήματα, αφήνοντας στην άκρη τις σπουδές.

Συνεργάστηκε με τις σατιρικές εφημερίδες «Αριστοφάνης», «Εμπαίκτης», «Παληάνθρωπος», «Ραμπαγάς», «Μη χάνεσαι», «Ασμοδαίος».

Έγραφε σατιρικά ποιήματα και λυρικά. Όταν έχασε από τον Βιζυηνό το βραβείο του Βουτσινάιου διαγωνισμού, ο Σουρής έγραψε μια παρωδία

του βραβευμένου ποιήματος, κάνοντας την Αθήνα - και τον Βιζυηνό μαζί - να γελάει...

Παντρεύτηκε τη Πολίτισσα Μαρία Κωνσταντίνου και έκαναν πέντε παιδιά. «Ερωμένη» του όμως η σάτιρα.

Το πρώτο φύλλο του «Ρωμιού» το έβγαλε στις 2 Απριλίου του 1883. Και το τελευταίο το 1918. Ήταν η εφημερίδα που αγόραζαν με μανία οι Αθηναίοι της εποχής. Ολόκληρη γραφόταν ποιητικά. Τον τίτλο εμπνεύστηκε ο Γεώργιος Δροσίνης και τον σχεδιασμό τον έκανε ο Θέμος Άννινος. Η εφημερίδα δεν είχε πολιτικές παρωπίδες στη σάτιρά της. Ο Σουρής το ξεκαθάρισε από το πρώτο φύλλο:

Θα είμαι δημοκρατικός
κατά τας περιστάσεις
μα θάμαι και βασιλικός
θα είμαι ο, τι θέλω
θε να γυρεύω κάποτε
και γω επαναστάσεις
αλλ' όμως και στους βασιλείς
θα βγάξω το καπέλο.

Με τα κείμενά του σκόπευε στο γέλιο, αποφεύγοντας να προχωρήσει, μέσα από αυτά, σε κοινωνικές, ιδεολογικές η φιλοσοφικές αμφισβητήσεις, γεγονός που έκανε τον Ψυχάρη να γράψει: «Ο Σουρής σαν να έγινε ρίμα όλος. Και λες μήπως η ρίμα δεν του άφησε θέση στο νου του για καμιά άλλη σκέψη». Έφθασε μάλιστα

στο σημείο να τον... εξοντώσει: «Ο Σουρής στην ποίησή του ενταφιάζει κάθε γενναίο, αφηλό, αγαθό και τίμιο έχει μέσα του το έθνος, αφού με δύναμη μήτε αγαπά, μήτε μισά τίποτα!»

Διαφεύδοντας στην πράξη αυτή την ισοπεδωτική κριτική, ο Σουρής αναδείχθηκε σε σατιρικό ηθογράφο, αρνούμενος όμως να επιστρατευθεί στη μία η στην άλλη παράταξη του... Ρωμαίικου, μιας και στα ίσα τα ...έριχνε και από δω και από κει.

Δεν επεδίωξε να μεταβληθεί σε τιμητή η να αναδειχθεί σε ...διδάσκαλο του γένους. «Μια πηγή πλούσιου δροσισμού» για όλους ήταν, για να θυμηθούμε τα λόγια του Παύλου Νιρβάνα.

Ο φίλος του Νιρβάνας βρέθηκε δίπλα του τις τελευταίες του στιγμές και διέσωσε τα στερνά του λόγια που τα έβγαλε «με μορφασμόν και μίαν χειρονομίαν σπαρακτικής αυτοασηδίας:

«Ο Ηράκλειτος είχε δίκιο: Και κοπιών εκβλητότεροι νέκυες. Και από τις κοπιές πιο πολύ για πέταμα είναι οι νεκροί!».

Εννέα χρόνια μετά το τέλος του τα ποιήματά του μοιάζουν σύγχρονα, διαφεύδοντας όσους τον έβλεπαν ως ρηχό διασκεδαστή.

Συλλήψεις καθημερινώς μεγάλων καταδίκων

(Εν τούτοις επισκέπτονται τους βουλευτές κατ'οίκον)

Διαδηλώσεις κατ' αυτὰς τεκταινούνται μεγάλας

(Μα θα τελειώσουν και αυτές καθώς και τόσες άλλες)

Οργανωτάι μας έρχονται να μας διοργανώσουν

(Με άλλους λόγους δηλαδή παράδες να σουφρώσουν)

Και ιπποσιδηρόδρομον εν Σύρω θ' αποκτήσουν

(Ποιος ξέρει πόσοι υπ' αυτού το ζην θα εκμετροήσουν)

Όχι. Δεν λείπει από τους στίχους του το στοιχείο προβληματισμού για τη ζωή και το θάνατο, αυτά τα μεγάλα μυστήρια:

Άνθρωπος είμαι φύσεως
πετώσης και πεζής
Ηράκλειτος φιλόσοφος
και δημοσιογράφος
κι όταν κανέναν μ' ερωτά
σ' αρέσει βρε να ζεις;
του απαντώ: τρομάρα μου
κι αν έλεπε ο...τάφος!

